

Дикий А.П.

Державний університет «Житомирська політехніка»

Наумчук К.М.

Державний університет «Житомирська політехніка»

МІСЦЕ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЯВЛЕННІ КОРУПЦІЙНИХ ЯВИЩ В УКРАЇНІ

Корупція є однією з найбільших державних проблем, що тягне за собою погіршення економічних та соціальних сфер європейських країн. Протягом останніх років світова спільнота посилила інтерес до необхідності модернізувати наявні економічні показники до європейських стандартів та гармонізувати українське законодавство до європейських стандартів, при цьому особливу увагу приділяючи саме корупційним явищам у державній сфері. Іноземні фахівці доклали чимало зусиль, аби опанувати всі можливі аспекти цього явища. Корупційним порушенням не перешкода державні кордони, своїми масштабами вона поглинає майже всі сфери нашої життєдіяльності, тим самим знищує довіру громадян до влади. Подолання такого явища вимагає комплексного вивчення та послідовного вирішення на глобальному рівні.

Так, більша частина уваги насамперед приділяється саме природі виникнення корупції та спрямовується на вироблення інструментарію, завдяки якому буде можливо мінімізувати його масштаби та зменшити вплив на суспільство в максимально короткий термін та з мінімальною кількістю шкоди.

Останнім часом досить важливо для України не лише мати тісні взаємозв'язки з ЄС, що відкрили кордони для зручного переміщення громадян, але підвищити ефективність державного сектору, зміцнити демократичні засади та верховенство права, що сприятиме зміцненню позиції країни.

Відповідно до даних Transparency International 126-е місце із 180 країн, яке посідає Україна, робить країну неконкурентоспроможною [8]. Це також впливає на реалізацію пріоритетних напрямів, а саме: енергетичного, торгівлі та інвестицій; юстиції; гармонізації українського законодавства до стандартів Євросоюзу; охорони довкілля; транспортної сфери; транскордонного співробітництва; співпраці наукової сфери, технологій та космосу.

Отже, лише завдяки сумлінному виконанню перерахованих напрямів можливо продовжити реалізацію Угоди про партнерство та співробітництво, упровадження стандартів ЄС у сфері виробництва та сприйняття України як важливого суб'єкта політичних відносин.

Ключові слова: *євроінтеграція, співпраця, корупція, антикорупційна діяльність, конкурентоспроможність, держава, публічне управління та адміністрування, державні органи влади.*

Постановка проблеми. У сучасному світі постійно змінюються підходи до виявлення основних корупційних проблем. Такі перетворення викликані зміною геополітичної ситуації в країні та світі. Одними з найбільш вагомих переваг євроінтеграційного процесу є закріплення надійних механізмів політичної стабільності та безпеки. Натепер закріплення ефективної інтеграції України до світового економічного простору є нагальним завданням, яке стосується розбудови державності завдяки виявленню та мінімізації корупційних явищ, що призведуть до розвитку економіки. Подальший євроінтеграційний процес буде супроводжуватись серйозними викликами, які пов'язані з проведенням глибо-

ких соціально-економічних реформ та радикальних перетворень в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Протягом тривалого часу не лише зарубіжні, але й вітчизняні науковці досліджують механізм виявлення та боротьби з корупцією. Найбільшу увагу було приділено такими вченими, як: С.Д. Дубенко, М.І. Мельник, В.М. Мартиненко, Т.В. Мотренко, Н.Р. Нижник, В.В. Нонік, В.М. Олуйко.

Мета й завдання статті полягають у виявленні особливостей впливу євроінтеграційного процесу на реалізацію державної антикорупційної політики для підвищення ефективності державного управління.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі для України європейська інтеграція виступає ключовим пріоритетом модернізації зовнішньої політики, в якій передбачено проведення системних реформ, що стосуються всіх сфер відповідно до наявних норм та стандартів Європейського Союзу. Відомо, що головною метою євроінтеграції було набуття Україною членства в ЄС. У процесі побудови взаємозв'язку були вибрані різні напрями, одним із яких є співпраця нашої держави з ЄС та безвізовий діалог. Реалізація завдань, що визначені і затверджені в рамках діалогу, дозволили Україні досягти безвізового режиму для громадян, у т.ч. стосовно «шенгенської зони» [5].

Перші спроби переговорів, що стосувались впровадження безвізового режиму з ЄС, були розпочаті ще у 2008 р., їх характерною особливістю було те, що вони йшли окремо від переговорів, які стосувались підписання угоди про асоціацію. Так, нині ЄС посідає важливе місце у сфері міжнародних економічних відносин, йому виділено визначальну роль у світовій політичній системі. Наявність досягнень у соціально-економічній сфері свідчить про ефективність стратегій, які вибрали західноєвропейські країни, а також про ефективність механізму, який поєднаний з методами інтеграційного процесу.

Варто зазначити, що вирішальним економічним підґрунтям євроінтеграції України є низка економічних переваг, які ми отримали в результаті успішної реалізації цього процесу. Вихід на міжнародні ринки відкриває можливості стрімкого покращення економічної ситуації та розширення ринків збуту. Проте на шляху до успіху виникає явище корупції, яке стрімко розвивається в державі. Її руйнівні здібності найбільш відображаються на економічних складниках, адже вони залежать від правової та інституційної бази, якості публічного управління та чинного політичного режиму. Відсутність державної стабільності, низька якість правового підґрунтя породжують сприятливе середовище для розвитку корупційних діянь, які своєю чергою ведуть до постійних криз.

Таким чином, існування корупційного явища не дозволяє здійснити реформування життєвих сфер і призводить до зниження якості життя населення. Згідно зі статистичними даними, проявом корупційних країн є те, що середній дохід становить третину доходу громадян країн, які мають низький рівень корупції, а рівень грамотності населення є на 25% вищий, а головне, що рівень дитячої смертності втричі нижчий. Наявність таких даних говорить про те, що корупція є руйнівною, вона несе

серйозну небезпеку соціально-економічного стану держави, її вплив є системним, що також впливає на рівень економічного розвитку.

Важливим етапом євроінтеграційного процесу є заходи в 24 основних сферах суспільного життя. У межах кожної сфери було зазначено конкретні цілі та завдання сталого розвитку, які повинні виконатись до 2024 року [9].

Поточний прогрес виконання Угоди про асоціацію з боку Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України, інших заінтересованих органів державної влади у 2019 році становив 37% від запланованого протягом року обсягу реалізації завдань. Загальний прогрес виконання угоди про асоціацію по 24 основних сферах становив: політичний діалог, національна безпека й оборона – 86%; ЮСБ, права людини – 82%; державні закупівлі – 80%; технічні бар'єри в торгівлі – 79%; підприємництво – 76%; управління державними фінансами – 68%; гуманітарна політика – 62%; освіта, молодь, навчання – 61%; статистика та обмін інформацією – 56%; енергоефективність та ЖКГ – 54%; оподаткування – 53%; санітарні та фітосанітарні заходи – 52%; навколишнє природне середовище та цивільний захист – 46%; сільське господарство – 43%; захист прав споживачів – 42%; митні питання – 42%; наука, технології та інновації, космос – 35%; соціальна політика та трудові відносини – 35%; громадське здоров'я – 34%; енергетика – 29%; фінансове співробітництво та боротьба з шахрайством – 24%; фінансовий сектор – 22%; інтелектуальна власність – 21%; транспорт, транспортна інфраструктура, поштові та кур'єрські послуги – 19% [9].

Завдяки наведеним вище даним ми можемо спостерігати, що з 24 основних сфер найменш успішними у реалізації заходів є сфери, що не досягнули позначки у 30% виконання. Такі результати пов'язані з комплексністю та складністю реалізації поставлених завдань, які необхідно досліджувати секторально.

Таким чином, очевидним є те, що бажання України продовжити співпрацю з ЄС пролило світло на проблеми, які існували протягом тривалого часу, а також виявило нові, що стали відомими завдяки 24 сферам прогресу виконання Угоди. Виявило сфери, реалізація завдань яких є повільною та довготривалою, що пов'язане з проявом корупційних явищ. Головною загрозою погіршення відносин з ЄС є не лише ще більше укорінення корупції, але й:

- зменшення інвестиційного потоку в країну в результаті завищення загальноновиробничих витрат на корупційну невизначеність;

- скорочення витрат на освітню сферу та сферу охорони здоров'я (це явище є найбільш поширеним, адже маніпуляції можливі різноманітні);
- збільшення державних інвестицій у проекти, які вигідні посадовцям;
- занепад державної інфраструктури та державних інвестиційних проєктів;
- зниження % податкових надходжень через корумпованість митниць.

Таким чином, перераховані загрози відображають ситуацію, яка погіршує імідж держави для партнерів, які є членами ЄС. Водночас Україна може розглядатись не як стратегічний партнер, а як країна, багата на сировину та матеріали.

Відомо, що корупція проявляється у діяльності всіх країн, проте більша частина досягла успіху в попередженні її виникнення, а тим паче стрімкого розвитку. За допомогою рисунку 1 розглянемо, як корупційні явища впливають на економічну ситуацію держави.

Таким чином, представлений рисунок відображає, які корупційні явища проявляються під час економічного розвитку держави та які складові частини зазнають найбільшого впливу. Існування такого процесу відображено на рисунку 2, де прослідковується взаємозалежність усіх елементів економічного зростання, вплинути на які можливо лише на державному рівні.

Темпи змін корупційного явища свідчать про те, що її укорінення призведе до зниження інвестиційного потоку, що водночас вплине на всі сфери життєдіяльності, в тому числі на реалізацію завдань основних 24 сфер Угоди про асоціацію. Найбільш негативними соціально-економічними наслідками корупції є:

- зменшення економічної активності громадян;
- зміна кількості суспільних фінансів;
- зниження якісної і кількісної частки людського розвитку.

Однією з причин сповільнення євроінтеграційного процесу була затримка, яка стосувалась створення Національного агентства із запобігання корупції. Вона відтермінувала початок функціонування нової системи моніторингу фінансів державних службовців. Позасудовий механізм з нагляду сфери доступу до інформації, який передбачено Антикорупційною стратегією на 2015–2017 рр., ще не визначив центральний орган, на який буде покладено відповідальність щодо здійснення такого нагляду.

На жаль, ще досі відсутній консенсус щодо одного з важливих для ЄС питань, яке стосується зняття недоторканності із суддів та народних депутатів.

В Україні і досі функціонує формальний підхід до всього процесу боротьби з корупцією,

Рис. 1. Вплив корупційних явищ на економічний розвиток держави

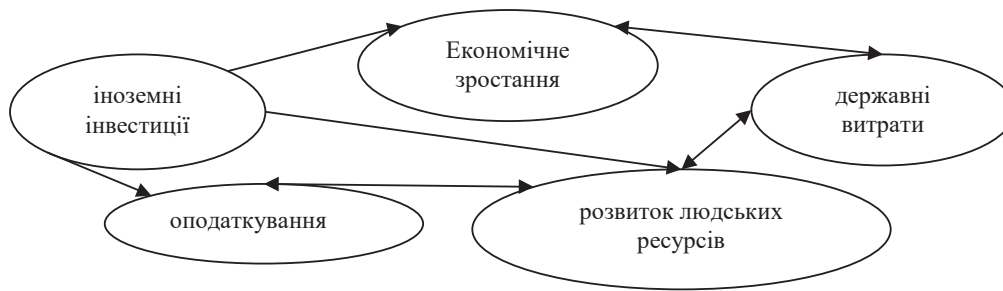

Рис. 2. Взаємозалежність елементів економічного зростання

який свідчить про те, що наявний державний апарат перебуває в розбалансованому стані, який не дозволяє ефективно втілювати всі політичні рішення й адміністративні процедури. Корупційне явище має свій ідеологічний аспект, який полягає в тому, що кожен державний службовець має свою політику, відокремлену від державної. Така політика суперечить будь-яким національним інтересам, які першочергово повинні відображати соціально-політичні інтереси всієї країни та нації.

С.А. Єрохін відзначив: «Світовий досвід показує, що ефективність економічних трансформацій цілком визначається тим, наскільки глибоко вони відображають інтереси широких верств населення і дістають їхню підтримку» [6].

Таким чином, стає очевидним, що інтерес держави може формуватися як результат взаємодії, протидії і конфлікту політичного інтересу держави і інтересів громадянського суспільства, тому продовження співпраці з ЄС є неможливим без зниження впливу корупційних явищ, боротьба з якими повинна стати державним імперативом в Україні. На жаль, більша частина корупційних проявів є ідеологічною, вона спотворює державне управління і несе загрозу національним інтересам.

Висновки та пропозиції. Виходячи з поставленої мети, виявили, що угода про асоціацію з ЄС була однією з найбільш важливих рушійних сил впливу на всі сфери життєдіяльності людини. Визначені завдання, які необхідно виконувати в

процесі реалізації євроінтеграційного процесу, дозволяють інформаційно-аналітичній системі «Пульс Угоди» [10] постійно контролювати їх виконання. Проте перешкодою, яка гальмує процес успішної реалізації євроінтеграційного процесу, є наявність корупційного явища, що існує в процесі державного управління. Очевидно, що корупцію неможливо повністю викоринити, але для ефективної боротьби та попередження такого явища необхідно внести зміни в законодавство, що стосуються кримінальної відповідальності та позбавлення права обіймати керуючі посади всіх осіб, які були причетні до корупційних дій. Досить важливо для України максимально активізувати зусилля, що дадуть змогу створити аналітичну базу по боротьбі з корупцією, яку очолюватиме незалежний керівник.

Результативність дій необхідно оцінювати шляхом проведення широкомасштабних досліджень та опитувань громадськості, які дозволять спрямувати зусилля на виявлення реальних масштабів корупції, що вплине на формування тих галузей і сфер національного господарства, де її є найбільше. Втілення бажаних антикорупційних звершень можливе за рахунок активної взаємодії державної влади і громадянського суспільства, що є важливою складовою частиною ефективного державного управління. Подальше співробітництво України з ЄС, реалізація завдань основних 24 сфер прогресу наблизить нашу державу до високих європейських стандартів, сприятиме підвищенню рівня життя та добробуту населення.

Список літератури:

1. Альтернативний звіт з оцінки ефективності впровадження державної антикорупційної політики / О.В. Калітенко, Д.О. Калмиков, І.Б. Коліушко та ін. ; за заг. ред. М.І. Хавронюка. Київ : Москаленко О.М., 2019. 366 с.
2. Васильєва О.І. Зарубіжний досвід антикорупційної діяльності в органах публічної влади. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 13. С. 62–65.
3. Галуцько В. Державна політика України в сфері боротьби з корупцією. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Серія ПРАВО. № 35. Частина II. Том 2. С. 86–88.
4. Гриненко І.М., Прокоф'єва-Янчиленко Д.М., Сокрут Б.В. Ризики та загрози організованої злочинності в Україні: стан та перспективи. Київ : ВАІТЕ, 2014. 194 с.

5. Європейська інтеграція. Міжнародна Дипломатична Місія Народної Дипломатії «Європейська Україна». URL: euroukraine.com.ua.
6. Єрохін С.А. Структурна трансформація національної економіки (теоретико-методологічний аспект): наукова монографія. Київ: Світ Знань, 2002. 528 с.
7. Прокопів Б. Стан та шляхи вдосконалення реалізації антикорупційної політики України. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. № 1. С. 152–156.
8. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnnyattya-koruptsiyi-2019/>
9. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/ar-aa-implementation-2019-4.pdf>.
10. URL: <http://www.pulse.eu-ua.org/>.

Dikiy A.P., Naumchuk K.M. THE PLACE OF THE EUROPEAN INTEGRATION PROCESS IN THE DETECTION OF CORRUPTION PHENOMENA IN UKRAINE

Corruption is one of the biggest problems of the state, which leads to the deterioration of the economic and social spheres of European countries. In recent years, the world community has increased interest in the need to modernize existing economic indicators to European standards and to harmonize Ukrainian legislation with European standards. At the same time, paying special attention to corruption in the public sphere foreign experts make a lot of effort to master all possible aspects of this phenomenon. Corruption violations do not hinder state borders, by their scale it absorbs almost all spheres of our life, thus destroying citizens' trust in the government. Overcoming this phenomenon requires a comprehensive study and consistent solution at the global level.

Thus, most of the attention is primarily paid to the nature of corruption and focuses on the development of tools that will minimize its scale and reduce the impact on society in the shortest possible time and with minimal damage.

Recently, it is very important for Ukraine not only to have close ties with the EU, which have opened borders for easy movement of citizens, but increase the efficiency of the public sector, strengthen democratic principles and the rule of law, which will strengthen the country's position.

According to Transparency International, 126 out of 180 countries occupied by Ukraine make the country uncompetitive [8]. It also affects the implementation of priority areas, namely: energy, trade and investment; justice; harmonization of Ukrainian legislation with EU standards; environmental protection; transport sphere; cross-border cooperation; cooperation in science, technology and space.

Thus, only due to the conscientious implementation of these areas it is possible to continue to implement the Partnership and Cooperation Agreements, the implementation of EU standards in the field of production and the perception of Ukraine as an important subject of political relations.

Key words: *European integration, cooperation, corruption, anti-corruption activity, competitiveness, state, public administration, public authorities.*